



PANORAMA



UITGAVE VAN A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN

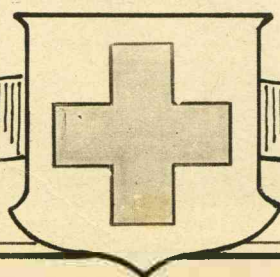
REDACTIE EN ADMINISTRATIE: DOEZASTRAAT 1 - TELEFOONNUMMER 1

ABONNEMENTEN PER JAAR f5.20 FRANCO AAN HUIS BEZORGD



Foto J. B. Hijmans

EEN SCHOONE TAAK



IN MOEILIJKE DAGEN

IN DIT NUMMER BEVINDT ZICH OP DE LAATSTE BLADZIJDE EEN OORLOGSKAART



GENERAAL FRENCH,
Bevelhebber der Engelsche Landmacht.



LORD KITCHENER.
de tegenwoordige Engelsche Min. van Oorlog

VERKEER EN TRANSPORT IN DEZE DAGEN.

Het is een zekere waarheid, dat de menschen zich aan het goede maar al te zeer wennen en dan vinden, dat het zóó en niet anders behoort. Daartegenover staat dan, dat in het algemeen de ongemakken, wanneer die door de een of andere oorzaak zich voordoen, dadelijk als iets buitengewoon hinderlijks worden aanemerkt. Zij hebben recht op het goede, neenen zij, omdat het langen tijd hun deel was, en, de ongemakken aanmerkend als een onrecht, verdragen ze die dan ook slechts nopperend en pruttelend.

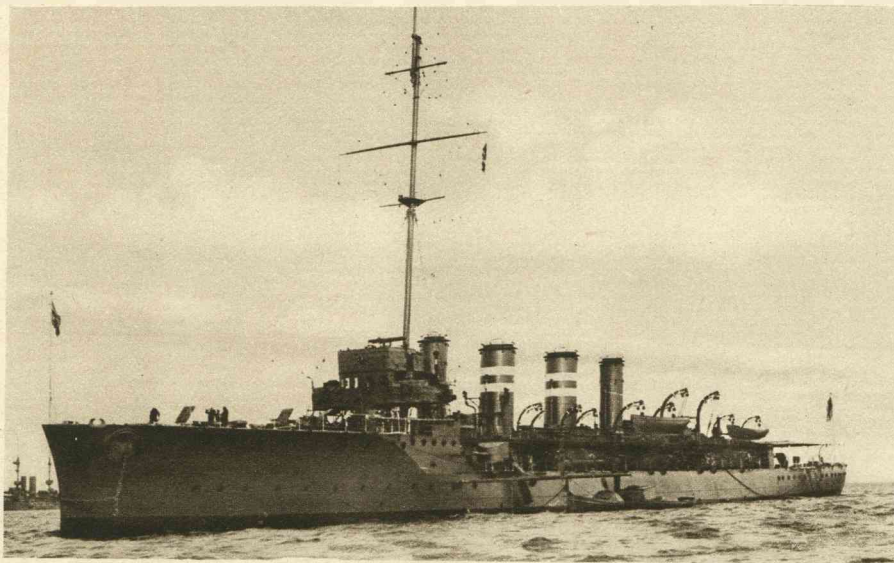
Zóó is het in het gewone doen. Maar in de tegenwoordige omstandigheden zien wij om ons henen zoovele voorbeelden van fermeheid en betrekkelijke blijmoedigheid bij het zich behelpen, dat het ons deugd doet.

Wie een voorbeeld van deze flinkheid wil zien, hij reize. Nu er een beperkt aantal reizen tusschen de groote stations gaat, kan het ook niet anders of elk van die reizen op zichzelf moet wel aardig vol zitten. Meestentijds zijn de treinen zóó overvol, dat de loopgangen tusschen de banken alle geheel bezet zijn met staande passagiers. Men ziet — wie in dezen barschen tijd nog eens wat opbeuring wil in een vroolijken lach, hij ga niet een spoorwag mede, — in de eerste klasse-coupe's vaak lui, wien men het kan aanzien dat ze het er op hebben toegelegd, om voor een schijntje juist daár terecht te komen, met min of meer glunderende gezichten glurend uit het roode trijp der bankleuningen, alsof ze zeggen wilden: „ziezo, daar zitten wij nou ook eens. Een knap mensch, die ons d'ruit haalt.“ En in hunne nabijheid komend, hoort men al spoedig aan hun tongval deze bewijzen hunner misplaatstheid.

Wij reisden eenmaal mede in een goederenwag, waar eigenlijk niet veel plaats voor ons was; een andermaal in een postwagen, die buiten dienst was, en met zijn ferme ruimte, zijn groote vensters voor en achter, zijn properheid, wel minstens zoo prettig als een gewoon compartiment is.

De groote loketkasten rondom waren ledig, en op de sorteerbanken ervóór, waarop anders slechts brieven, briefkaarten, postwissels en dergelijke voorhanden zijn, trof men thans een groep levende wezens aan, welke zich, betrekkelijk gesproken, gezellig onderhielden. Men telde de ongemakken ook hier niet, gevoelend dat een kleine opoffering geboden was in zoo ernstige dagen, nu er duizenden nog heel andere ongemakken lijdten en doorstaan en gróóte offers brengen.

De gewone dagelijkse bezigheden van reizen zijn onderbroken, moeilijkheden doen zich in gezins- en zakenleven voor, te allen tijde, maar deze ongemakken zijn alle klein te achten, gezien naast het gróóte: 's lands belang.



DE KRUISER AMPHION der Engelsche Marine welke op een mijn liep en verloren ging met een verlies van 131 levens.



DE DUITSCHE MANSCHAPPEN, welke abusievelijk onze grenzen overschreden hebben en ontwapend naar Alkmaar zijn gevoerd.

In het belang des lands zagen wij deze week langs de buitenwegen en stadsstraten, en op de pleinen de vele duizenden akker-, vracht- en rijpaarden aan halsters van alle kanten aanvoeren. Dit beduidde de onderbreking, den stilstand menigmaal van een bedrijf.

We zagen het breedschonkige ploegpaard; het fijnbeenige luxe-paard, dat gewend is met keurig afgemeten tred onder zijn heer te stappen op de promenade; de gespierde hunter, de zware Oldenburger, het taai inlandsche werkpaard, ... en alle worden ze onder de gestrenge blikken der veeartsen-keurmeesters gebracht en met het teken der geschiktheid als een goedkeuring of als een hoog cijfer op hun paarden-rapport gemerkt.

We zagen honderden en honderden auto's van allerlei vorm en maaksel op aangewezen plaatsen bijeenkomen om te worden gekeurd en dan was het daar een vertier van belang, een zoevend aan- en afschuiven der wagens op hun machtig gezuilde en nagelbeslagen wielen. Sierlijk kwamen ze opzetten en hielden, om een bewijs van hun knapheid te geven, strak eensklaps in, ze lieten hun velerlei, niet altijd even aangename geluiden klinken, om te toonen, dat ze goed bij stem waren; de chassis wél beziën, de draagkracht geraamd, de snelheid beproefd. Dan op een teeken, schoof het lompe en tevens toch gracieuze vehikel voort ter rechterzijde of ter linkerzijde, al naar het was aanvaard of afgewezen.

Voor de zeer zware ladingen der groote transporten van levensmiddelen enz. zagen we als op jaarmarkten de honderden wagens bijeen gelijk reusachtige kudden. Het zijn o.m. de zwartbezelde trouwe dienstdoenders van de H. S. M. en de S. S. — van Gend & Loos, welke in plaats van onze pakjes, mandjes, kistjes en andere zaken van dien aard thuis te bezorgen, nu in den dienst des lands zijn, dien grooten dienst, waar allen belang bij hebben. Zij dienen voor de groote transporten der levensmiddelen, en gewend als ze zijn zware vrachtes in hun buik te bergen, kunnen ze heel wat stouwen. Het zijn ook weer van die beproefd doelmatige zaken welke in dagen als de tegenwoordige hun volle waardeering vinden.

Wij gaven slechts enkele kleine tooneeltjes weer van de bedrijvigheid, welke wij zoo hier en daar op onze tochtjes opmerkten, en, wat onze ervaring aangaat, wij staan vol bewondering voor zulk een uitmuntende organisatie, en evenzeer bewonderen wij de kalme blijmoedigheid, waarmede al de reuzenarbeid door de menschen wordt verricht, als ware dit alles iets heel gewoons. Ze leerden reeds, waar het noodig is, hunne eigene belangen te beschouwen als ondergeschikt aan het gróóste: 's lands belang.

DE STRIJD IN BELGIË



KONING ALBERT VAN BELGIË BIJ DE TROEPEN. (Midden op de foto ziet men de tirailleurs in gevechtsstelling.)



BELGISCHE TIRAILLEURS OP HET OORLOGSVELD.



UIT BELGIË'S HOOFDSTAD

Het groote enthousiasme waarmee de Belgen de hun gedane mededeelingen omtrent den oorlog begroeten, wordt hier weergegeven.



DE VESTING NAMEN

Nog steeds is de aandacht van geheel Europa op de krijgsoperaties in België gevestigd. De vesting Namen vormt een belangrijke schakel in de keten van vestingen, welke onze zuidelijke naburen bezitten.

HET ROODE KRUIS IN ACTIE



PRINS HENDRIK VERLAAT HET BUREAU VAN HET ROODE KRUIS KNEUTERDIJK TE 'S-GRAVENHAGE.



ROODE KRUIS-HELPERS EN PADVINDERS IN VREEDZAME ACTIE.

Tot een der weinige lichtzijden welke den oorlog ondanks al zijn ellende nog biedt behoort ongetwijfeld het opleven van het gevoel van saamhoorigheid.

Als reactie op den gruwelijken menschenmoord: de menschenmin. Het Roode Kruis, dat hier te lande, onder leiding van den Prins der Nederlanden en gesteund door een groote schare vrouwen en mannen, ouderen en jongeren, zich voor zijn taak mobiliseerde, is er een schoone uiting van.

Doch ook het werk der Steuncomités behoort daartoe. Het was een verstandige en tegelijkertijd sympathieke gedachte van H.M. de Koningin om onder leiding van Minister Treub als het ware een centraal werkbureau te stichten.

Wat hier door de overheid en door vereenigingen en publieke lichamen geschiedde, gebeurde elders op bescheidener, zij het niet minder hartelijker wijze, door particulieren.

Tal van uitgewekenen, van alles beroofd, werden liefderijk opgenomen, onderdak en kleeding werd hun geboden. Men redeneerde niet lang, men begreep dat daden noodig waren. En uit zulke daden spreekt geen voorkeur of partij kiezen, het is alleen het gevoel van medelijden en dit brengt elke andere overweging tot zwijgen.

* * *

Gelukkig dat er nog zulke lichtpunten zijn. Want als men overigens nagaat, wat het goede kan wezen dat uit dit kwade voortkomt, dan slaat de balans niet licht naar dit eerste over.

Het menschenverstand vindt niet veel dat troost geeft.



HET PAGEHUIS TE 'S-GRAVENHAGE, waar de zetel van het Hoofdbestuur van het Roode Kruis gevestigd is.

Of het moest dan zijn dat velen de harde les leeren, welke de zineloosheid der overdreven weelde aantoonde. Dat er aan den lijve gevoeld wordt welke waarde en bezwaren aan beperking zijn verbonden.

* * *

Men hoort en ontmoet in deze dagen allerlei wijze mannen, die het hoe en waarom der gebeurtenissen precies weten te verklaren.

Onder die wijze koppen zijn er ook, die beweren, dat de oorlog noodig is als middel tegen overbevolking!

Een afdoend middel, dat kan waar zijn, maar het meest onmenselijke en . . . kostbare. Wie zich de moeite geeft om de schatten te berekenen, welke in den modernen krijg worden verspild, die zal moeten toegeven dat ook hier het „te duur betaald” in alle opzichten van toepassing is.

* * *

Het oorlogvoeren is heden ten dage een wetenschap. En er is een wonderlijk knappe organisatie voor noodig.

Men voelt die bewondering ondanks zich zelf, wanneer men ziet hoe menschenmassa's als stukken op een schaakbord worden voortbewogen en verplaatst.

Maar aan die bewondering paart zich de droeve gedachte, welke op zoo'n juiste wijze werd geuit door den geestelijke, die aan het graf van een der slachtoffers van den krijg de vraag stelde: waarom dit alles?

* * *

En wij vragen hem na: Waarom dit alles . . . ?



HET GROOTE URSULINEN-KLOOSTER TE EIJSDEN, hier vonden de zwaar gewonden van beide legers een onderdak.



HET ROODE KRUIS IN HET ENGELSCE LEGER.

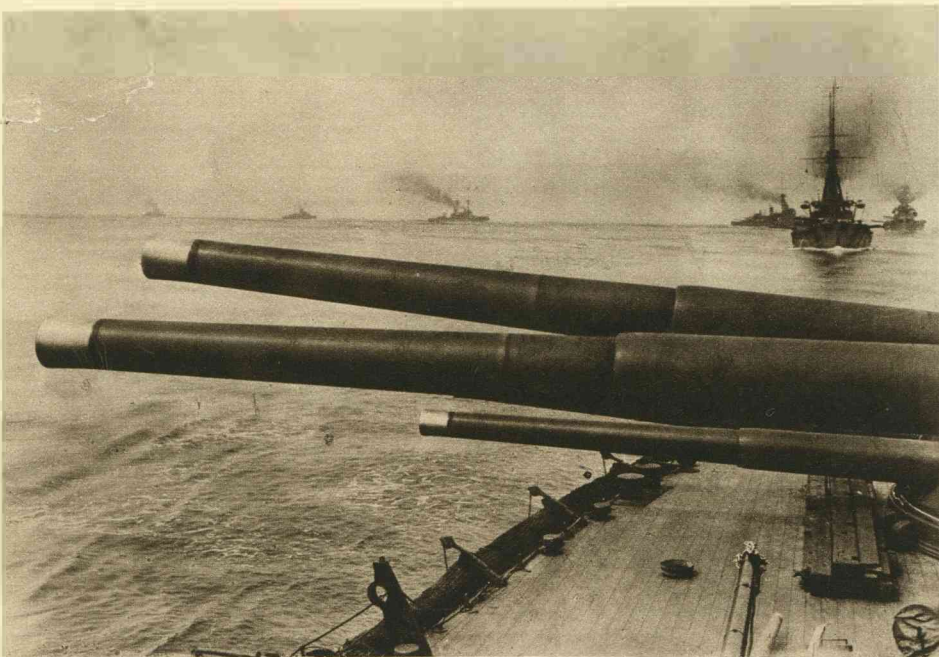
ENGELAND EN DE OORLOG



OORLOGS-ENTHOUSIASME.
De Prins van Wales op weg naar het Ministerie van Oorlog.



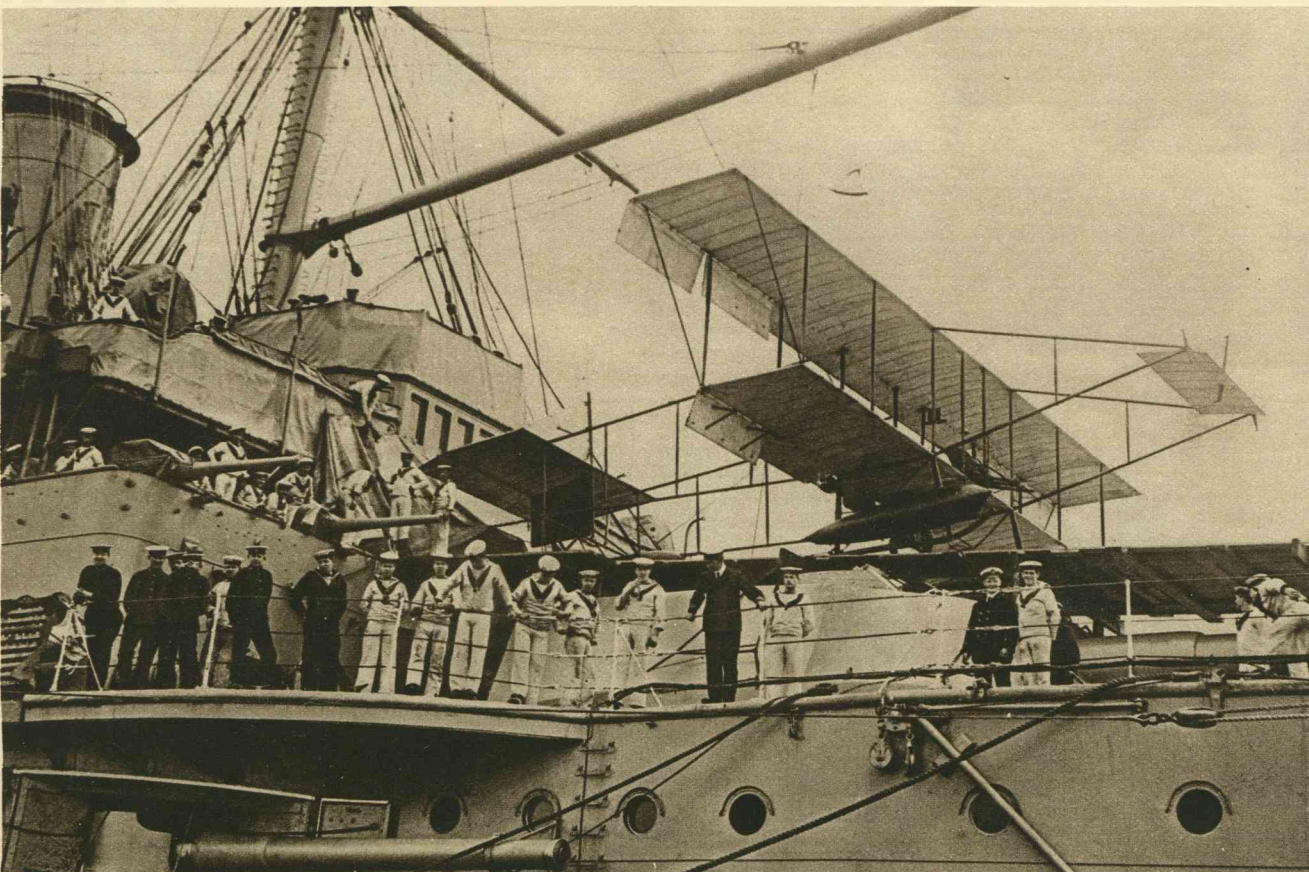
ENGELSCH ARTILLERIE IN OEFENING.



DE ENGELSCH VLOOT. — Vuurmonden op een Dreadnought.



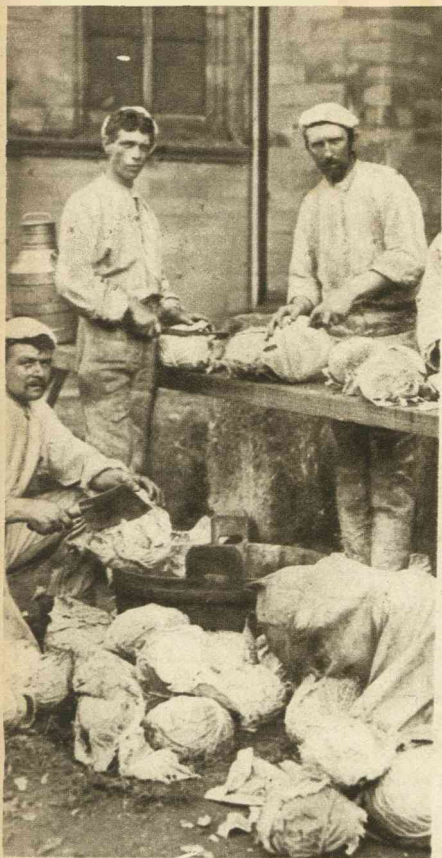
DE ENGELSCH SOLDATEN TREKKEN OP NAAR DE KUST.



GEREED VOOR DEN STRIJD OP HET WATER EN IN DE LUCHT.
Een Engelsch Oorlogsschip met een Hydroplane aan boord.



JOHN R. JOLICOE,
de Opperbevelhebber der Engelsch Vloot.



ONZE SOLDATEN IN DEN BOSCH.

Meermalen wordt er in deze dagen gesproken over onze soldaten, en speciaal over hen, die in Brabant ingekwartierd zijn. Aan levensmiddelen gelukkig geen gebrek. Op bovenstaande foto ziet men het schoonmaken van de kool op het achterplein v. d. St.-Janskerk.

Bij het bekijken van de foto's over de mobilisatie van heel Europa, die wij in onze laatste nummers hebben gegeven, zal menigeen gedacht hebben over de enorme kosten, die een oorlog met zich moet brengen. Om maar bij ons land te blijven, wanneer wij eens nagaan wat er alleen zoo dagelijks noodig is om die duizenden mannen die ter mogelijke verdediging van het vaderland zijn opgeroepen, een gevulde maag te bezorgen, wat de verzorging en foura-geering van die massa's aangekochte paarden kost, wat er moet worden besteed aan kleding en bewapening, ligging enz. dan dwalen vanzelf onze gedachten naar de belasting die door het Rijk zal moeten worden geheven om al deze gemaakte onkosten te bestrijden. En menige huismoeder of -vader schudt reeds haar of zijn hoofd en slaakt een diepen zucht. Hoe moeilijk evenwel de betaling van deze belasting moge vallen, het is toch te hopen, dat het daar maar bij moge blijven.

Is immers het betalen van een belasting ter bestrijding van de gemaakte onkosten voor de mogelijke verdediging van het land niet verre te verkiezen



MR. M. W. F. TREUB. MINISTER VAN LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID.

VOOR PANORAMA OPGENOMEN DOOR J. B. HIJMAN.

Wij geven hierboven het portret van den bewindsman, die in de moeilijke dagen waarin Nederland zich op het oogenblik bevindt in alle opzichten getoond heeft voor zijn taak opgewassen te zijn. Dat wij juist het portret van den minister van Landbouw, Handel en Nijverheid brengen vindt zijn aanleiding in het onder zijn voorzitterschap tot stand komen van het Nationaal Steuncomité. Dit Steuncomité, dat tot taak heeft als Centraal lichaam voor de leniging van den nood, welke als indirect gevolg van den oorlog zich steeds meer doet gevoelen, op te treden, ontstond op initiatief van H.M. de Koningin. En wij stemmen geheel in met de woorden van dank en hulde welke Mr. Treub j.l. Maandag sprak, toen hij aan de vergadering in de Trêves-zaal te 's-Gravenhage bijeengekomen, verklaarde dat dit samenwerken van vooraanstaande lichamen en personen, op economisch philanthropisch en industrieel gebied mogelijk werd door den stuw welke van de Landsvrouwe uitging. Het is zoo'n heerlijk gevoel te weten dat in deze dagen, waar zooveel afhangt van het beleid der Overheid men het rustige gevoel heeft, van het eerste oogenblik dat de crisis uitbrak, en steeds door, dat er met vaste hand en open oog, met hart en met verstand geregeerd wordt. Wij mogen dankbaar erkennen dat de militaire mobilisatie een kranig succes had, doch daarnaast evenzeer roemen, hoe de burgerlijke autoriteiten geen oogenblik beneden hun zwaren taak bleven. Daarom waren wij zoo dankbaar dat wij bij het plaatsen van dit portret van dezen minister een hulde konden brengen aan H.M. de Koningin in de eerste plaats en aan haar Gouvernement eveneens.



ONZE SOLDATEN IN DEN BOSCH.

Bij de foto, die wij links op deze pagina geven, is door den heer Boer ook bovenstaande foto genomen, waarop wij een der veldkeukens zien, die op het oogenblik in den Bosch in gebruik zijn.

boven den oorlog zelve, waarbij, wij zien het bij onze naburen, de zonen van het vaderland bij honderden en duizenden worden weggemaaid?

En ook nú reeds mag de belasting zeker niet worden vergeten. Dagelijks moet de regeering duizenden en nog eens duizenden guldens betalen; laat de economische crisis, die ons land te doorstaan heeft, vooral niet grooter zijn dan direct noodig is.

Het is te hopen dat Nederland zijn neutraliteit zal kunnen blijven handhaven en er geen andere dan geldelijke offers te brengen zijn.

Gedurende deze tijden van enorme belangstelling in ons Panorama, hebben wij in het belang van het publiek gemeend, wel te doen door de vestiging van een Depôt bij den Heer

W. TEN HAVE,
KALVERSTRAAT No. 154
AMSTERDAM,

alwaar het Weekblad in voldoende voorraad voorhanden is zoowel voor het publiek als voor den Boekhandel.



ENTHOUSIASME IN DEN HAAG. Het Vrijwilligerskorps in oefening.



ALLE HINDERPALEN WEGGERUIMD.

De mobilisatie en de bezetting van verschillende plaatsen maakt het practisch noodzakelijk om alle hinderpalen uit den weg te ruimen.



Het verzorgen van den mond met Odol

is bepaald heilzaam. Het ontbindingsproces in den mond, dat langzamerhand de tanden verwoest, wordt beslist verhinderd, en telkens na spoeling met Odol wordt in den geheelen mond een verkwikkende frischheid verspreid. Eenige druppels zijn voldoende. Het echte mondwater Odol is zoo sterk, dat men dus voor elk gebruik slechts enkele druppels noodig heeft. Een flacon is daardoor maandenlang voor het

gebruik voldoende. Odol is aldus het voordeligste van alie middelen ter verzorging der tanden.

Men wachte zich voor namaak! Odol is alleen dan echt, wanneer het verkocht wordt in flacons als hier afgebeeld en wanneer op de etiketten onze firma Lingner-Werke, A.-G., Dresden, voluit gedrukt is. *Prijs van een kleinen flacon 60 ct., van een grooten flacon (toereikend voor maanden) f 1.-.*

Groeneveld, Ruempol & Co.

Prins Hendrikkade 68.

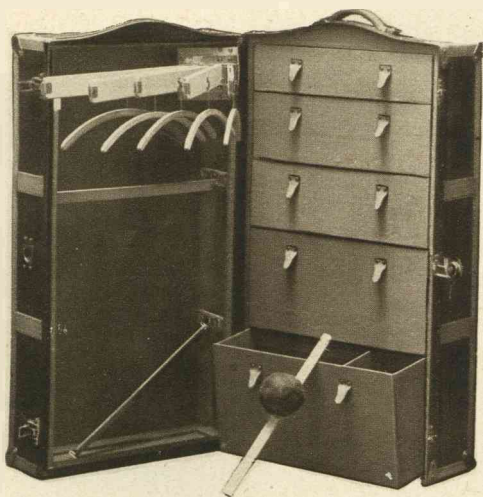
AMSTERDAM.

Electro-Technisch Bureau.

Telefoonnummers
4827 en 10421.

Telegram-Adres:
VELDRUM.

Verweegen & Kok



„INNOVATION“

Amsterdam
Kalverstraat 88-90.

Den Haag
Hoogstraat 23

Reisartikelen
Lederwaren

ASTRA

SANITAIRE STOF-
WERENDE VLOEROLIE.
Chemische Fabrik
„HET GOOI“
BUSSUM v.h. Hilversum.



„Kijk eens, zuster, daar
vliegt geen enkel stofje!“
„Ja Betje, dat komt om-
dat de vloeren zijn ge-
oiled met

„ASTRA“,
dit is hygiënisch
en gezond.

Dames!

Vanaf f 1.50 zend ik U franco
huis een MOOIE HAARVLECHT
volgens toegezonden staal.

Van uitgevallen Haren worden
mooie Vlechten gemaakt à f 1.—

H. DE GROOT.

Kapper.

Aelbrechtskolk 3, Rotterdam.
Telefoon 637.

ARNHEM



Hotel Oranje Nassau tegenover het Station.
(links).
MODERN INGERICHT. MATIGE PRIJZEN.
Directie: F. SIMON.

P. J. VAN PINXTEREN, Tailleur.

Kelzersgracht 17. AMSTERDAM. Telefoon 6713.

A. Abonnement voor één jaar B.
f 5.50 per maand, bij vooruitbetaling. f 7.50 per maand, bij vooruitbetaling.
Een Kostuum, een Demisaison en een Pantalon, of een Kostuum en Win- Een Jacquetkostuum, een Colbertkos-
terjas. tuum, een Pantalon en een Fantasie vest
of twee kostuums en een Demisaison.

De goederen blijven het eigendom van de geabonneerden.

Dames-Mantelkostuums dezelfde conditiën.

Het in de dagbladen zoo gunstig
door H.H. Doctoren aanbevolen en
beoordeelde recept voor Haarwater:
BAYRUM 85 — LIVOLA DE COM-
POSÉE 30 MENTHOL CHRIST I,
is verkrijgbaar bij: Th. R. DE ZWART, Drogist, Nassaukade
361, Amsterdam. Utrecht DE ZWART & Co. Nobelstraat 24.
Per flacon van 125 gram f 0.90, van 250 gram f 1.50



A. v. d. HEIJDEN's Leverpastei

DE BESTE.

OORLOGSKAART III EN IV
BEHOORENDE BIJ PANORAMA.





PANORAMA



UITGAVE VAN A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN

REDACTIE EN ADMINISTRATIE: DOEZASTRAAT 1 - TELEFOONNUMMER 1

ABONNEMENTEN PER JAAR f5.20 FRANCO AAN HUIS BEZORGD



DE VERSCHRIKKINGEN VAN DEN OORLOG

IN DIT NUMMER BEVINDT ZICH OP DE LAATSTE BLADZIJDE EEN OORLOGSKAART

DE STRIJD IN BELGIË



RUST IN HET DUITSCHE KAMP BIJ VISÉ. — De hoogst interessante foto's van België en van het Duitse leger, die wij op deze pagina's geven, zijn vervaardigd door den heer Moussault, van de Vereenigde Fotobureaux te Amsterdam.

oorlogs-indrukken

Geradbraakt, na vele uren sporens, bereikte ik ten slotte Maastricht. Daar sprak ieder over oorlog. De woorden „kanongebulder”, „gewonden” en „Luik” lagen op ieders lippen. Somborger dan ik die ergens anders vond. Wonder boven wonder kon ik hier een rijtuig krijgen, dat mij met mijn foto-toestellen en enkele dozijnen platen naar Eijsden bracht. Hier aangekomen sloeg ik met mijn zware bagage den landweg links in en beklom den Meschberg, vanwaar ik een gezicht had over de geheele streek. (De Meschberg is de scheiding tusschen Holland en België.)

De Nederlandsche huisjes waren hier getooid met de Nederlandsche driekleur. De bewoners wisten dat deze vlag hun have en goed zou beschermen. Nooit heb ik zoo'n waarde aan dat „rood, wit en blauw” gehecht als toen.

De boerenmeisjes die hun koeien melkten, hadden een klein Hollandsch vlaggetje bij zich dat zij onder het melken naast zich in den grond plantten.

Voor mij lag Visé, rookend en smeulend, terwijl meer op den achtergrond een der forten zichtbaar was. Links in de diepte ver- toonden zich zeer klein de Duitse legers, die voorttrokken in onafgebroken rijen, terwijl auto's hen voorbij snorden. 't Geheel deed me denken aan mijn kinderjaren, toen ik speelde met kleine looden soldaatjes. Ik had ook tenten en kanonnen, en schoot met erwten; enkel had ik niet zooveel soldaatjes en had ik ook geen auto's.

Onschuldig kinderspel! Nooit had ik ge-



DE DUITSCHE SOLDATEN MAKEN ZICH GEREED VOOR EEN MARSCH.



EEN WAGEN MET KRIJGSBENODIGDHEDEN IN HET GEHEEL VERWOESTE DORP MOULAND.

dacht dat spel in werkelijkheid mede te zullen maken.

Eenige Nederlandsche soldaten, die op den Meschberg post gevat hadden, zochten bescherming tegen de hevige regenbuien in een schildwachthuis, gemaakt van korenschoven, waar de dikke regendroppels echter spoedig doordrongen. Al het korens is reeds gemaaid en staat in schoven. Er zijn echter geen handen, die het zullen opstapelen in de schuren, daar de werkzame arbeiders zijn opgeroepen om hun plicht te vervullen. Na enkele dagen zullen de goud-gele halmen als waardeloos onkruid op den akker liggen.

In de verte hoor ik het kanongebulder; elk schot maakt wie weet hoeveel doden. Dan weer hoor ik het knetteren der mitrail- leurs. Dit zijn wel de meest geraffineerde moordwerktuigen die het menselijk vernuft heeft kunnen uitdenken. Zij spuwen dood en verderf overal waar zij heen gericht worden. Hun kogels gaan door zes rijen soldaten en duizenden dapperen worden in enkele minuten weggemaaid.

Plotseling hoor je het snorren van een motor.

Heel hoog en heel ver vertoont zich een vliegmaschine, dan zie je er twee, drie, zes.... Het gaat als bij de sterren 's avonds als het donker gaat worden: hoe langer je kijkt, hoe meer je er ziet. Ten slotte telde ik 12 machines. Sommige gingen in de richting Luik, andere in de richting Aken. Je weet niet of het Fransche, Belgische of wel Duit- sche machines zijn.

Dit is echter zeker, dat de inzittenden onverschrokken kerels zijn, want moeten zij een noodlanding maken op vijandelijk terrein, dan worden zij zonder genade gefusilleerd.



DUITSCHE OFFICIEREN ZOEKEN EEN OOGENBLIK VERPOOZING BIJ EEN LEKKER GLAASJE WIJN



TWEEMAAL DAAGS WORDT ER VERSCH DRINKWATER VERSTREKT.

Ik daalde den berg af en passeerde Hollandsche grenswachters en met veel moeite kwam ik ook voorbij de Duitsche soldaten, die eenige stappen verder op post stonden. Weldra kwam ik in het Duitsche legerkamp. Zoo iets grootsch zag ik nog nooit. Onafgebroken rijen van paarden, duizenden en nogmaals duizenden stonden er. De lansen der soldaten waren in den grond gestoken en onderling door touwen verbonden. Aan deze touwen waren de paarden weer vastgemaakt. Het geheel deed me denken aan een reusachtige paardenmarkt.

De soldaten zelf lagen in het stroo, lachend en schertsend, niet-tegenstaande ook zij ieder oogenblik het commando konden krijgen „oprukken” het vuur in...

Intusschen had ik reeds enkele opnamen gemaakt van paarden- en soldatengroepen, toen een officier mij verzocht een foto van hem met zijn broer te maken om deze aan „moeder” in Berlijn te zenden. Arme kerels, arme moeder...

Dan waren er soldaten die mij vroegen brieven en kaarten voor hen te posten, deze voor een moeder, gene voor een vrouw of verloofde, die sedert hun vertrek niets meer van hen hadden vernomen. Natuurlijk deed ik dit gaarne en had spoedig circa 200 stuks bijeen, die ik zorgvuldig in mijn tasch borg.

Een officier verbood mij het fotografeeren en deed de opmerking dat een verblijf in het kamp levensgevaarlijk was met het oog op verdwaalde kogels. Ik borg mijn toestel op, trok verder en haalde mijn apparaat weer spoedig voor den dag. Een der Uhlanen verzocht mij een kiekje te maken van hem met zijn krijgsgevangene. Ik stemde toe en volgde hem naar een huiskar, waar de krijgsgevangene was. Ik meende een of anderen Belgischen



DE GROOTE BRUG IN HET DORP MOULAND.

zwarte rook van de brandende dorpen en den kruitdamp van de forten van Luik.

De weg langs het kamp was door de Duitschers verbreed tot een groote baan, waarlangs straks het geheele verdere leger met paarden en kanonnen, vrachtauto's en manschappen naar Luik zal optrekken.

Voortgaande kwam ik aan het dorpje Mouland, geheel in brand geschoten; puinhoopen en zwart gebrande muren was het eenige wat nog stond. Vijf magere katten kwamen mauwend en klagend naar mij toe als om hulp vragend.

waren opgeschrikt en in allerijl het huis hadden verlaten. Op tafel stonden vijf bordjes, waarop de in vieren gesneden boterhammen nog lagen, verder de koffiepot en half-volle kopjes. De bedden waren nog onafgehaald. Een Madonnabeeld waarbij nog verse bloemen, stond op de kast. Toen ik het verliet kwamen eenige angstige vrouwen, die toestemming hadden verkregen hun meubeltjes te halen, het oude steenen bruggetje over; ze vonden alles echter verwoest terug en verlieten schreiend het dorpje. Dit was het meest trieste tooneel, dat ik ooit aanschouwde... Toen ben ik weggegaan, terug naar het kamp. Ik miste den moed om verder door te gaan naar Visé. Plotseling werd ik opgeschrikt door de stem van een Duitschen luitenant, die waarschijnlijk een spion in mij zag. „Sie sind arrestiert” klonk het zeer gewichtig. Ik borg mijn toestel op, klopte de asch uit mijn pijp en volgde hem op zijn commando. Twee soldaten van top tot teen gewapend, kregen bevel mij naar het hoofdkwartier te brengen. Na een half uur gaans, kwamen wij bij „Herr Hauptmann” aan. Mijn beide begeleiders bogen als knipmessen, sloegen aan en gingen in de houding staan teneinde rapport over den gevangene uit te brengen. Het bleek echter dat dit laatste niet meer noodig was, daar „Herr Hauptmann” reeds volledig telefonisch was ingelicht. Na zijn speech, hoofdzakelijk bestaande uit de woorden „einsperren”, „untersagt” en „spionieren”, toonde ik ter verdediging mijn paspoort, waarna hij met een bulderende stem het vonnis velde: „Also, wir sind Freunde, aber scheren Sie sich sogleich fort nach den Grenzen”.

Ik maakte een buiging en werd door de soldaten naar de grenzen getransporteerd, waar ik langzaam van den



VAN HET MOOIE DORP IS ER HEEL WEINIG OVERGEBLEVEN. ALLES IS IN VLAMMEN OPGEGAAN.

krijger aan te treffen doch vond een klein hondje, dat uit den wagen sprong en vrolijk om ons heen liep. De strijder wilde mij het dier geven als herinnering aan den oorlog. Ik vond dit aardig en beloofde hem het diertje op mijn terugweg te komen halen. Intusschen presenteerde ik overal sigaretten, die dadelijk werden opgestoken. In minder dan geen tijd waren al mijn sigaretten omgezet in rook, die zich hoog in de lucht vereenigde met de

Een paard dwaalde door de puinhoopen, kippen en varkens liepen er los rond. De straten waren als bezaaid met kogels en hier en daar lag een vertrapte helm of een gebroken sabel. Het eens zoo schilderachtige dorpje bood nu een beeld van jammerlijke ellende en verlatenheid. Ik ben een der 'n weinig gespaarde huisjes binnengegaan ten einde van de bovenverdieping een foto van de verwoesting te maken en kreeg daar den indruk of de bewoners plotseling

schrik bekwam, die zoo groot geweest was, dat ik zelfs vergeten had te vragen of „Herr Hauptmann” voor mij wilde poseeren.

Het hondje blijft krijgsgevangene en trekt nu mee verder.

THEO MOUSSAULT.

Maastricht, 12 Augustus 1914.



EEN HOEKJE BIJ EEN UITGEBRANDE BOERENWONING.

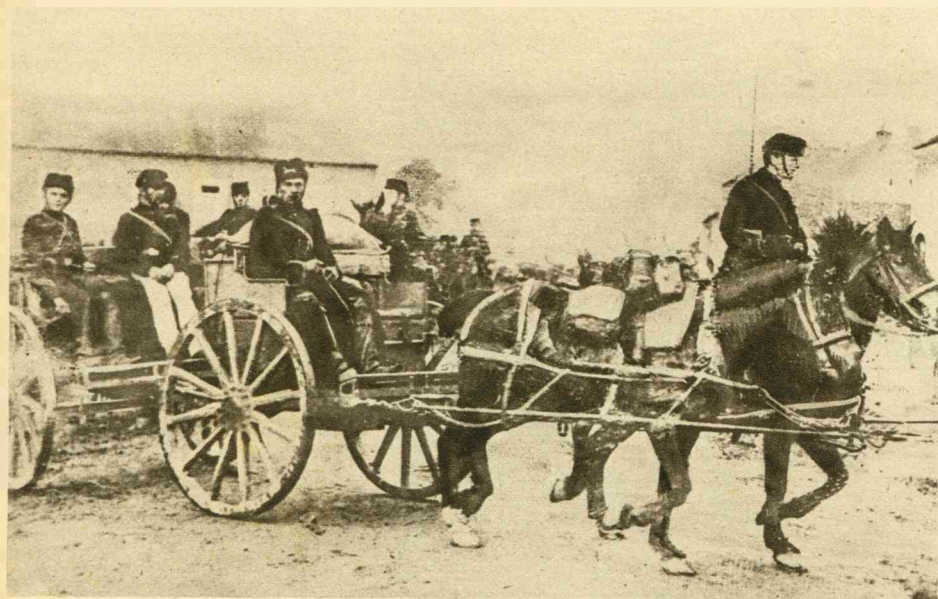


De arme Belgische vrouwen mogen in het dorp de niet verbrande goederen opzoeken. Onze foto's toonen echter voldoende dat er niet veel meer te redden valt.

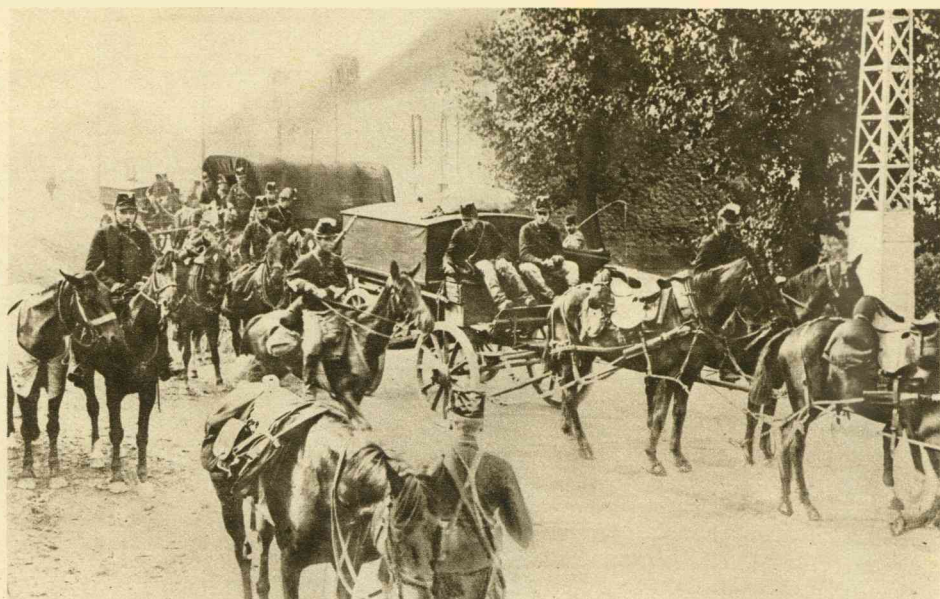


HET EENIGE CAFÉ IN HET DORP DAT GEOPEND IS GEBLEVEN.

IN EN OM HET BELGISCHE LEGER



HOE DE BELGISCHE ARTILLERIE UITRUKT.



VOEDSEL VOOR DE MANNEN AAN HET FRONT.

(Beide foto's werden door den foto-correspondent van de „Daily Mail” opgenomen en aan ons afgestaan).



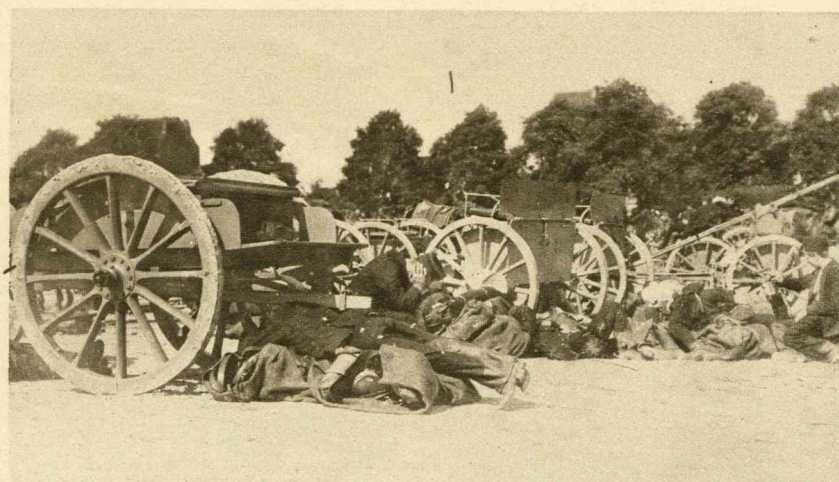
Evenals hier, worden in België de bladen als het ware verslonden.

ONS VOLGEND NUMMER

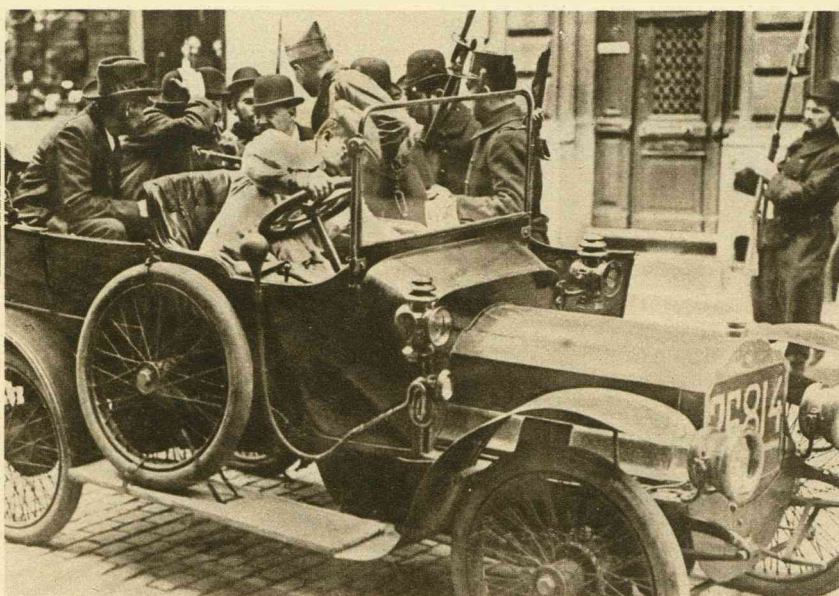
Wij mogen met genoegdoening constateren, dat de activiteit, door Panorama in deze dagen getoond, door het publiek wordt gewaardeerd. Onze tweemaal per week verschijnende nummers geven den lezers in beeld datgene, wat de dagbladen in berichten brengen. Bovendien blijken onze Oorlogskaarten een groot succes. Zeer terecht zegt een der groote dagbladen dat het lezen der oorlogsberichten zonder kaarten feitelijk ondoenlijk is.

WIJ ZETTEN DUS DEZE SERIE KARTEN VOORT, terwijl wij bij het ter perse gaan van dit blad van onzen oorlogscorrespondent telegrafisch bericht kregen, dat een zending interessante foto's voor het volgend nummer onderweg is.

Wij maken er onze abonné's nogmaals op opmerkzaam, dat voor hen de prijs van 10 ct. **per week** gehandhaafd blijft.



EEN OOGENBLIK RUST.



DE GARDE CIVIQUE (BURGERWACHT) HOUDT EEN AUTO AAN.



IN TRIOMF RONDGEDRAGEN.

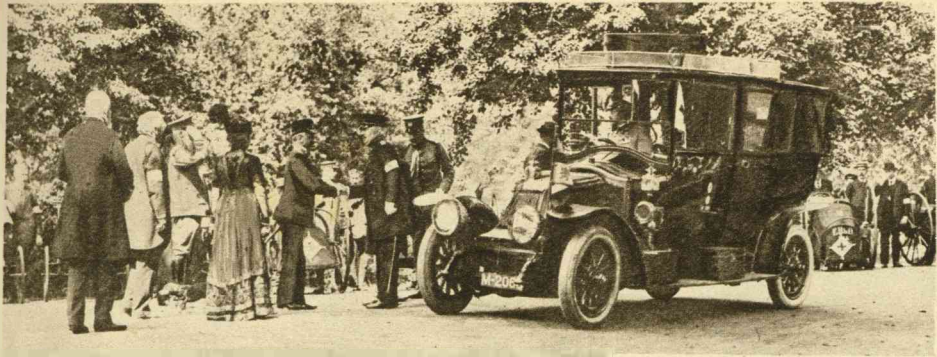
Een ordonnans, die berichten van het front brengt, wordt in Brussel op de schouders der menigte rondgedragen.



NA EEN DAG VOL INSPANNING GEEFT EEN KORTE RUST OP HET STROO HERADEMING EN NIEUWE KRACHT.



HET KONINKLIJK PALEIS IN BRUSSEL ALS AMBULANCE INGERICHT.



DE ROODE KRUIS-INSPECTIE.
Prins Hendrik brengt een bezoek aan de Roode Kruis-
Inrichtingen te Rotterdam.



GENERAAL SNIJDERS,
de Opperbevelhebber, in zijn auto voor het Ministerie
van Oorlog.



GENERAAL U. WILLE,
benoemd tot Opperbevelhebber v. h. Zwitsersche Leger.
(foto Link Zurich.)



DE ROODE KRUIS-INZAMELING.
Een ieder schenke zijn bijdrage voor dit sympathieke doel. Onze
foto geeft een aardig kiekje in den Haag. Een der Roode Kruis-
Honden van Mevr. Jhr. Klerck helpt de zuster bij de inzameling.

DE OORLOG IN 1870.

Nu voor de tweede maal een Fransch-Duitsche oorlog
is uitgebroken, begint men zich af te vragen, hoe het
in 1870 is toegegaan, hoe men toen de kwestie in Nederland
heeft opgevat.

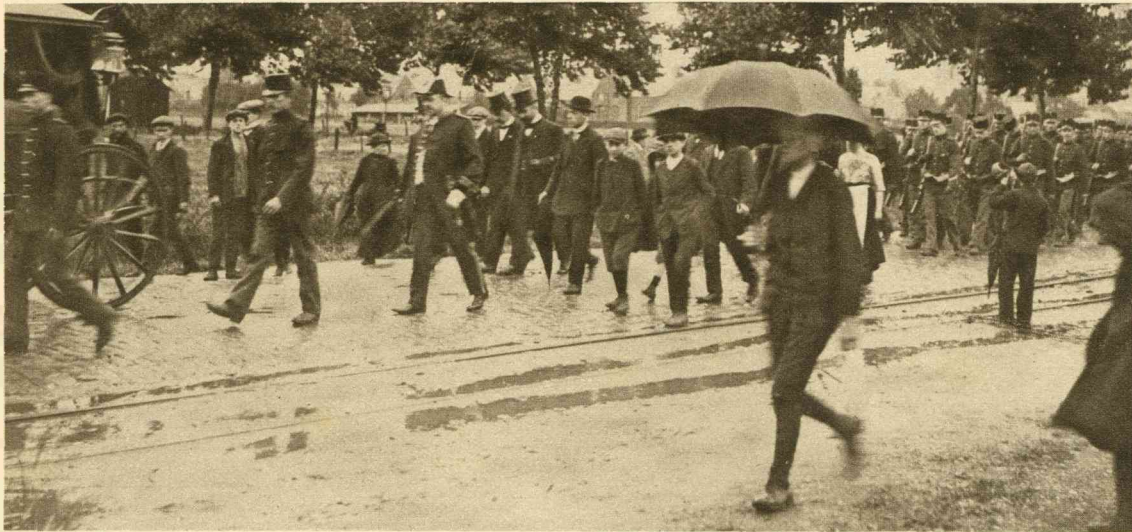
Wij hebben een en ander eens nagesnuffeld en deelen
het volgende daarover mede: Evenals thans, heeft onze
Regeering in 1870 te Parijs en Berlijn kennis gegeven, dat zij
in een oorlog tusschen de met haar bevriende staten Frankrijk
en Duitschland een houding van strikte neutraliteit wilde
aannemen. Tot handhaving van deze neutraliteit werden in
1870 de volgende maatregelen genomen:

1e. Oproeping van vier lichten der nationale militie
om onder de wapenen te blijven gedurende 3 maanden,
wat men aanvankelijk voldoende achtte; 2e. Idem der zee-
militie; 3e. Verbod van uit- en doorvoer van paarden; 4e.
Aanvraag van 4 miljoen tot dekking dezer buitengewone
uitgaven.

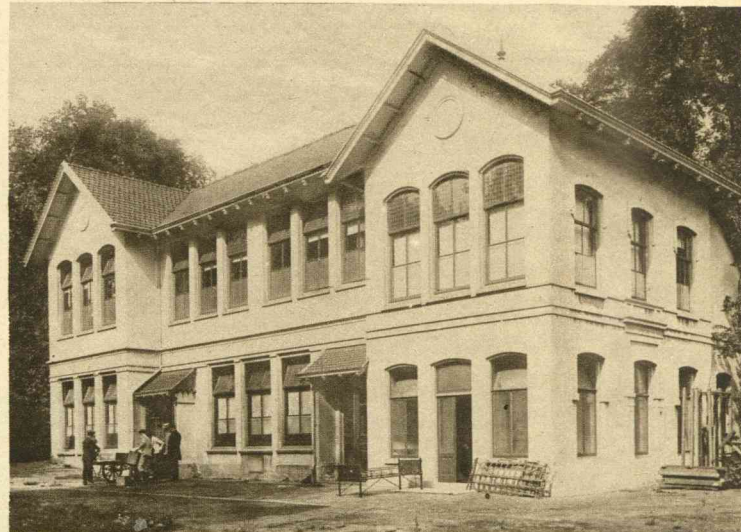
Door den Kolonel-Commandant D. Bicker werden ook
de schutterplichtigen opgeroepen van de lichten 1860/69.

Deze maatregelen schijnen bij de menschen echter niet
die ontoeroering en zenuwachtige spanning teweeggebracht
te hebben als nu ditmaal. Tenminste we vinden er niets
van vermeld. Misschien was men toen niet zoo zenuwachtig
aangelegd als thans en vreesde men niet zoo gauw voor
zijn duitjes als nu, want evenmin als van ontoeroering vinden
we ook iets over het bestormen van spaarbanken, winkels
of iets van dien aard. Wel vonden we vermeld dat er ook
een oproep om steun gericht is aan hen, die iets konden mis-
sen voor de achtergelaten betrekkingen van de miliciens,
die opgeroepen waren.

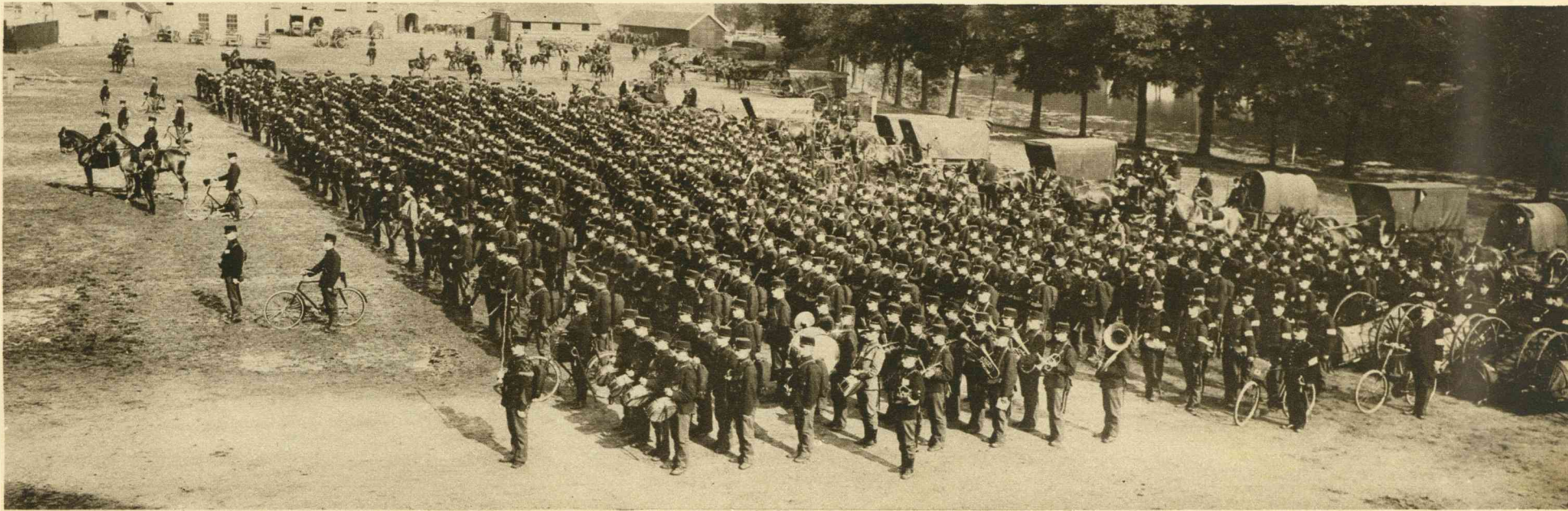
Hoe de eigenlijke oorlog zich in 1870 ontwikkeld heeft
hopen we een volgende maal mede te deelen.



TER AARDE BESTELLING VAN IN DEN STRIJD GEWONDE BELGISCHE EN
DUITSCH KRIJGERS IN MAASTRICHT.



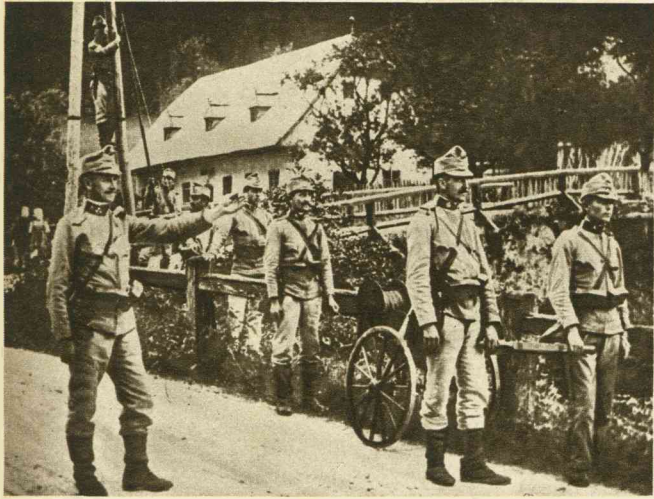
HET VOORMALIGE INSTITUUT PRINS TE HAARLEM,
TIJDELIJK TOT AMBULANCE INGERICHT.



DE WACHT AAN DEN IJSSEL.
Onder leiding van Majoor H. C. J. ter Beek trekt een deel der troepen uit.

(foto J. H. Rutgers.)

DE OORLOG TUSSCHEN RUSLAND EN OOSTENRIJK



OOSTENRIJKSCHE GENIESOLDATEN hebben een telegrafische verbinding tot stand gebracht.

ONZE OORLOGSKRONIEK

9 Aug. Volgens de berichten zouden de Franschen Mühlhausen in den Elzas bezet en de Duitsche troepen verjaagd hebben.

De bevelvoerende Fransche generaal heeft een proclamatie tot de bevolking van den Elzas gericht waarin hun werd medegedeeld dat na 44 jaar wachten (in 1870 is de Elzas op Frankrijk door Duitschland veroverd) de Franschen thans kwamen om de Elzassers te verlossen van de heerschappij der Duitschers.

Volgens mededeeling van de „Gazette”, zouden er vele hooggeplaatste diplomaten uit het buitenland zich in België bevinden. Men verwacht een gebeurtenis van groot diplomatiek gewicht.

Montenegro heeft Oostenrijk den oorlog verklaard.

Een sterke Engelsche troepenexpeditie heeft de hoofdstad van de Duitsche kolonie Togo, Lome, in bezit genomen.

10 Aug. In Nederland is voor de provincies Limburg, Noord-Brabant, Zeeland en voor een gedeelte van Gelderland, de staat van beleg afgekondigd.

Ter voorziening in de behoefte aan pas-munt heeft men zilverbons in omloop gebracht van f 5.—, f 2.50 en f 1.—, die als wettig betaalmiddel moeten worden aangenomen.

Op initiatief van H. M. de Koningin heeft men een Nationaal Comité tot Steun gevormd. H. M. schonk dit Comité f 20.000.

De Duitschers hebben in België weinig succes. De Fransche troepen moeten zich met de Belgische reeds vereenigd hebben.

Het is zeer waarschijnlijk dat ook Japan den oorlog aan Duitschland zal verklaren.

11 Aug. De Franschen zijn heden door een sterkere Duitsche troepenmacht uit Mühlhausen verdreven.



DE OOSTENRIJKERS NEMEN AFSCHIED VAN HUNNE FAMILIELEDEN.



OOSTENRIJKSCHE VELDARTILLERIE IN ACTIE.

In de Turksche pers komen gevoelens van sympathie voor Duitschland en Oostenrijk tot uiting.

12 Aug. Tusschen Belgische en Duitsche troepen is een regelmatig gevecht geleverd in de omgeving van Haelen. De Duitschers slaagden er niet in door te breken.

Er gaan geruchten dat de Duitsche Kroonprins door een aanslag is gewond.

De Fransche troepen zijn over het geheele front in contact met den vijand.

Naar berichten uit Russische bron zijn de Oostenrijkers door de Russen in kleine gevechten bij de grens terug gedreven en verslagen.

13 Aug. Door H. M. de Koningin der Nederlanden is machtiging verleend tot het oproepen in werkelijken dienst van de landstormplichtigen. Waarschijnlijk zal echter alleen het daartoe behorende kader worden opgeroepen.

Prins George van Servië is door een granaat gewond, terwijl hij het bombardement van Belgrado gadesloeg. Volgens berichten uit Duitsche bron zou de opperbevelhebber van het Servische leger doodelijk ongesteld zijn.

Ondertusschen maken de Serviërs het den Oostenrijkers tamelijk lastig en schieten de laatsten volgens de berichten niet erg op.

Het Engelsche leger is op 't vaste land. Wanneer het geland is, waar het zich bevindt, hoe groot het is, zijn vragen die men nog niet beantwoorden kan. Een tweede leger, bestaande uit 6 divisies, wordt gereed gemaakt.

In Nederland wordt de run op spaarbanken enz., gelukkig minder en komt de pas-munt reeds meer in omloop.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de Balkanbond ten gunste van Rusland zal tusschenbeide komen.

Engeland en Frankrijk hebben de regeering van Oostenrijk-Hongarije medegedeeld, dat zij zich op voet van oorlog beschouwen met de monarchie.

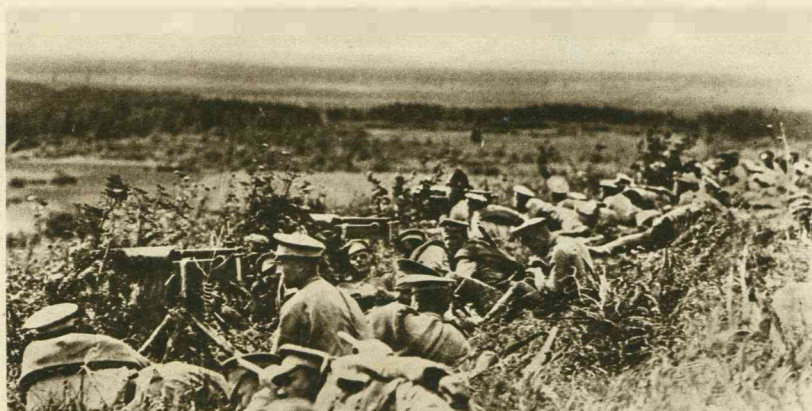
14 Aug. Er gaan geruchten omtrent een grooten veldslag in het oosten van België. Bevestiging is er nog niet.



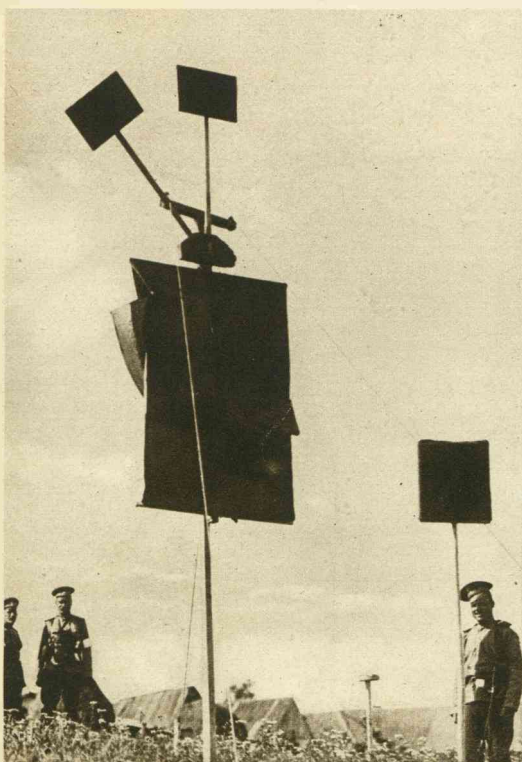
DE MOBILISATIE IN OOSTENRIJK. Wagens met bedden en dekens voor de soldaten.



TSAAR NICOLAAS MET EEN GEDEELTE VAN DEN RUSSISCHEN GENERALEN STAF. (foto Bulla Trampus)



RUSSISCHE MITRAILLEUSES VERDEKT OPGESTELD. (foto Bulla Trampus).

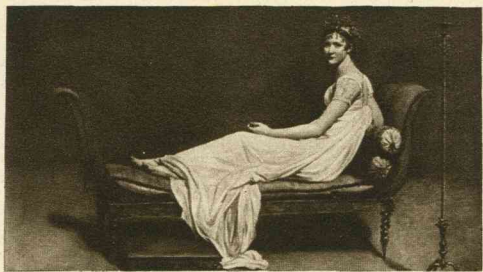


SIGNALEN VAN DE RUSSISCHE ARTILLERIE. (foto Bulla Trampus)



DE VELDTELEFOON BIJ HET OOSTENRIJKSCHE LEGER IN WERKING.

KONINKL. NEDERL. SIGARENFABRIEKEN
Eugène Goulmy & Baar - Amsterdam - 's-Hertogenbosch



Mad^{me} Recamier 5 cents Sigaar.



Supérieur à tous les Triple Sec

„Eau
Castello”

(MOURA - PORTUGAL)

Krachtadig
bij
lever-, blaas-
en nierzlek-
ten.

Zeer verster-
kend en zuiver
voor de Maag.
Men kan het
enkel gebrui-
ken en 't wordt
een heerlijke drank
wanneer men het aan-
mengt met melk, ci-
troen, Siroop, Wijn,
Cognac, Whiskey
etc.

Generaal-Vert. voor Nederland.
N.V. v. h. Henri Sanders
22 Heerengracht, Amsterdam.

Depôthouder:
Henri Sanders, Apotheker,
Rokin 8, Amsterdam.

CADEAU!

25 ledige Stello
Doosjes

geven recht
op een
prachtigen
Vulpen-
Houder!

ZEGT HET VOORT!



Kopieelijst gratis op aanvraag

STOKHUYZEN'S
VRUCHTEN LIM.

merk „RHENA”.

't Hoogst bereikte op 't gebied van Limonade.
N. V. Sloomvruchtensap- en Jamlabriek, Alphen a. d. R.

A. Hoogendijk Jz. - Vlaardingen.

Importeur



Douro-Portwijnen.

CHAMPAGNE „QUEEN”

Bodega's „Oporto”, R'dam, 's-Hage, A'dam.

MENTHE

VERTE

EN VENTE
PARTOUT

LA PLUS
FINE MARQUE

COINTREAU

American
Importing Co.
AMERICAN MANUFAC-
TURERS AGENTS
197, KEIZERSGRACHT,
AMSTERDAM.

DE LOCHEMSCH
COOP. ZUIVELFABRIEK
verzendt haar prima
ROOMBOTER direct
aan consumenten, door
het geheele Rijk.
Depôt te AMSTERDAM:
DE CLERCQSTRAAT 9.

EERSTE AMSTERDAMSCH
POETSDOEKENFABRIEK,
Weesperzijde (Omval) Telef. Zuid 4366. Amsterdam.
Wij leveren Poetsdoeken ter vervanging van Poetskatoen,
welke wij na het gebruik aan onze fabriek weder reinigen.
Vraagt offerte. Ruim 60% besparing.

MOOIE VORMEN.

Wondervolle Buste en blanke huid
verkrijgt en behoudt iedere Dame van
elken leeftijd door mijn methode. **Uitwendig
gebruik.** Succes gegar. Zend adres en 5
cents postzegel en U ontvangt gratis
inlichtingen.

Maison NIEMANN, A'dam, Da Costakade
43 M, huls. Spreekuur 11 'sm. — 9 's av.

SUIKERZIEKTE.
Mij. ORVIETANOSE, Nicolaïstraat 23,
den Haag.

Na een driejarig bestaan kan men spreken van burger-
recht. Orvietanose heeft dit recht verkregen temeer nu
een bekend en geacht medicus te Haarlem, de Heer
F. Lochnaar Doctor, deze **Orvietanose** in een open
brief, die op aanvraag gratis wordt toegezonden, aanbeveelt.

Voor
eerste
klas **PIANO'S** 10 JAAR
GARANTIE
KUNSTPEL en ELECTR. PIANO'S. VLEUGELS. HET ADRES
KESELS' KON. FABRIEK. TILBURG
VRAAGT CATALOGUS — OOK TERMIJNBETALING

IN MAISON „BAKKER”
Hoogstraat 12, den Haag,
LUNCHT MEN LEKKER.

P. SLUIS.
VOGEL- EN PLUIMVEEVOEDER.

ROTOGRAVURE
IS HET IDEEAAL-PROCÉDÉ
VOOR ELK DRUKWERK

LICHT- en KOOKGAS

Zonder
Leiding.
P. W. Seeboldt,
IJselmonde.

(Telef. Int. No. 4022 Net
Rotterdam).

Weck's
InMAAKGLAZEN
en TOESTELLEN

Steriliseertoestellen en
-Glazen merk
„Frischhaltung”

Inlichtingen en prijscuranten
gratis verkrijgbaar.

J. WECK. G.m.b.h.
AFDEELING HOLLAND
Arnhem

AMSTERDAM W.P.

Amsterdam W.P. vertr. 8.37 v.m., 1.48 en 4.00 n.m.

3 Verbindingen dagelijks
in
ruim $\frac{3}{4}$ uur

PER STAATSSPOOR VIA GOUDA

NIET
op Zon-
en Feestdagen.

Rotterdam M. vertr. 8.30 v.m., 12.00 en 4.00 n.m.

ROTTERDAM MAAS

GOODRICH-Banden. Gebr. DE WILDE, Rubber, AMSTERDAM.

ELZAS-LOTHARINGEN

